illarion pavljuk

VIDÍM, ŽE VÁS ZAJÍMÁ TEMNOTA

přeložila Jiřina Dvořáková

argo

Illarion Pavljuk
VIDÍM, ŽE VÁS ZAJÍMÁ TEMNOTA

Z ukrajinského originálu *Я бачу, вас цікавить пітьма*,
vydaného v roce 2020, přeložila Jiřina Dvořáková.
Obálku navrhl Neil Johnston.
Grafická úprava a sazba Daniela Danielová.
Odpovědná redaktorka Ivana Tomková.
Jazyková redakce Alexej Sevruk.
Jazykové konzultace Tereza Chlaňová.
Korektury Soňa Čapková a Michaela Šmejkalová.
Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3, www.argo.cz,
v roce 2026 jako svou 6 104. publikaci.
Vytiskla tiskárna Finidr.
Vydání první.

ISBN 978-80-257-5002-5

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas.
Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice
Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387
E-mail: odbyt@kosmas.cz
www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském
internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

„Každý život se skládá z mnoha dnů, den po dni.
Procházíme sami sebou, potkáváme zloděje, duchy,
obry, starce, mladíky, vdané ženy, vdovy, lidi
láskou sbratřené, jenže to pořád potkáváme sebe."

James Joyce: *Odysseus*

část první

KRUH KAINA

KAPITOLA 1

ZASTÁVKA

Mikrobus zpomalil, sjel ke krajnici osvětlené měsíčním světlem. Ze zamrzlých kaluží zaskřípal led, vozidlo zastavilo. Mladá žena se probudila a překvapeně zatřásla hlavou. Po obou stranách silnice se táhla ojíněná pole, ještě stále nezasněžená.

„Proč stojíme?“ zeptala se.

„Musíme někoho vyzvednout,“ odpověděl Muž v červeném a kývl na neforemný betonový přístřešek u zastávky před nimi.

„To teda ne, takhle jsme se nedomluvili!“ vybuchla. „Naúčtoval jste mi plnou cenu!“

„Uklidněte se… Jenom vezmeme jedno děcko, hodíme ho na druhou stranu.“

Zhasl světla a vypnul motor. Zavládlo ticho.

V měsíčním světle byla dobře vidět zastávka pomalovaná portréty postaviček z animovaných pohádek, většinou disneyovek; obrázky však byly natolik ohyzdné, že ne všichni hrdinové byli k poznání.

„Vaše děcko?“

„Moje?“ zasmál se Muž v červeném. „Vy jste dobrá! Kdepak, kdepak! Já přece jenom převážím.“

„A kam si sednou?“ Ohlédla se, aby se znovu ujistila: vozidlo bylo nákladní. Bylo tam pouze dvojité sedadlo a na něm už seděla ona.

„Jedno dítě, žádní oni,“ opravil ji. „Trošičku se pošoupněte.“

„Copak jede snad bez rodičů?“

„Bohužel,“ přikývl smutně Muž v červeném. „Budete jí dělat maminku? Ne na dlouho…“

„Fakt díky,“ zabručela.

Muž v červeném poznamenal: „Děti, to je myslím příležitost dozvědět se o sobě něco pěkného. Pro někoho dokonce jediná.“

„Jste filozof, koukám,“ žena skepticky obrátila oči v sloup.

Hodiny v mikrobusu ukazovaly 23:55. Povzdechla si a opět se zadívala z okýnka. Čas se vlekl hlemýždím tempem. Silnice byla prázdná. V dálce žádná světla ani budovy.

„Jak jste říkala, že se jmenujete?“ najednou se otázal Muž v červeném.

Málem už otevřela pusu, ale z nějakého důvodu se zarazila. Jako by si nebyla jistá: „Já?“

„No a kdo jiný? Vykouřilo se mi to z hlavy…“ Pak se plácl do čela. „Hala! Už vím. Hala.“ A usmál se.

„Hala,“ zopakovala.

„Nepletu se?“ ujišťoval se Muž v červeném.

„Nepletete…“ přikývla nejistě. „A někdo ho přiveze? Myslím toho malého…“

„Ji. Je to holčička. Buďte v klidu, brzo budete na místě. Čapeklov je hned za mostem.“

Hala se netrpělivě zavrtěla. Vytáhla telefon. Signál tu nebyl, internet pochopitelně taky ne.

„Á, tady ji máme!“ zvolal náhle Muž v červeném a ukázal směrem k zastávce. Pod betonovým přístřeškem se objevila osamělá osůbka: asi šestiletá holčička v kabátku a pletené čepičce.

„Jak se sem dostala?!“ podivila se Hala. „Snad ne pěšky? Vždyť je noc… A vy tady budete jen tak sedět?“

„Počkejte, prosím vás!“ přerušil ji Muž v červeném.

Holčička rytmicky tleskla dlaněmi a pronikavý vysoký zvuk protnul noční ticho. *Plesk! Plesk-plesk!* Chvilku stála, jako by si prohlížela ruce. A pak znovu: *Plesk! Plesk-plesk!*

„Dejte jí pár minut," poprosil Muž v červeném. „Musí si na novou situaci zvyknout."

„Prosím? Co musí?"

Muž v červeném si povzdechl: „Ona není jako ostatní."

Hala se naklonila trochu dopředu a pozorně si začala dívenku prohlížet. Holčička si přitiskla dlaně k obličeji, legračně vrtěla hlavičkou a okolí sledovala skrz roztažené prstíky.

„Nechápu, kdo mohl takové škvrně pustit samotné!" neudržela se Hala. „Vy znáte její rodiče?"

„Ale jo, znám," odpověděl tiše. „Tak už! Zvykla si. Běžte!"

„Kdo?" nechápala Hala.

„Běžte pro ni! Přiveďte ji a vyrážíme."

„Já?!"

„Jednoduše ji popadněte za ruku a hotovo."

„Proč zrovna já?!" vybuchla. „Vy jste řidič, vy si tam jděte!"

„Mě se lekne a uteče."

„Zbláznil jste se? Jděte sám!"

„Jestli uteče, za nic na světě ji už nenajdeme. Chápete?"

„Ne, nechápu. Nikam nejdu!" zkřížila Hala ruce, dlaně si strčila do podpaží.

„Prostě ji jen vezměte za ruku. Co je na tom složitého?"

„Zlej sen, vážně…"

„Je to *zvláštní* dítě, rozumíte?"

„Takže: volám policii! Ať to vyřeší oni!" Vytáhla telefon, jenže rázem si vzpomněla, že tu není signál. Bez velkého očekávání ho přiložila k přednímu sklu. Nic.

Muž v červeném stáhl okýnko a zapálil si.

Plesk! Plesk-plesk! ozvalo se od zastávky.

„To jste teda moc nedomyslel, když jste souhlasil, že ji odvezete," zabručela Hala.

„Ale, ale – taková velká slečna a bojí se?“ pronesl.

„Ona není jako všichni,“ vzdechla Hala. „Je to *zvláštní* dítě… Rozumíte?“

Konečně se děvčátko usadilo a taky Hala se vyškrábala nahoru. Holčička měla v uchu naslouchátko.

„A jakpak se jmenuješ, mladá dámo?“ dotázal se Muž v červeném hlasitě.

Dívka místo odpovědi roztáhla ruce a rytmicky tleskla. *Plesk! Plesk-plesk!*

KAPITOLA 2
HOLČIČKA, CO UMĚLA ODEZÍRAT ZE RTŮ

Prosincové slunce, jasné a bez života, ho legračně šimralo po tvářích a dráždilo ho klamným teplem, které se tolik podobalo dechu jara. Seděl v otevřené korbě nákladáku na úzké dřevěné lavici. V dálce proplouvala nerovná tmavá kštice lesa. Snad jedině šedivé betonové sloupy dodávaly monotónní krajině jakýsi rytmus. Nákladák se nesl v bizarním, lehce křečovitém tanci… A jakmile se zahledíš do očí té, s níž tančíš, rozplyne se zbytek světa do vybledlého nevýrazného obrazu… než dohraje hudba, realita je pouze odleskem, co rámuje její tvář.

V daném okamžiku zbytek světa rámoval pokojnou, mírně zasmušilou tvář jeho matky.

Rozhodl se jet spolu s ní na korbě – navzdory bědování vzdáleného a vlastně neznámého příbuzenstva. Někdo z nich se mu snažil zapnout kabát, další mu strkal svou čepici… Až je konečně nechali o samotě. Jeho a ji – na poslední společné cestě v tomto životě: po dlouhatánské napřímené ulici Komsomolská (samozřejmě už dávno přejmenované), co se táhla přes celé město přímo ke hřbitovu.

Zdálo se, že máma je stále naživu, prostě je jen mírně unavená. Vůbec neměla změklou voskovou tvář, na níž již nejdou rozeznat

známé rysy. Prostě ji pálily oči, a tak přimhouřila víčka. Na půl minuty je zavřela, ale jinak všechno slyší… „Mluv, mluv. Trochu si nechám odpočinout oči," – přesně takhle vypadala. Až na tu pitomou papírovou pásku s křížky na čele… Proč se musí dávat zrovna na čelo?! Možná ji mohl odmítnout? Andrijovi byly nejrůznější obřady proti srsti. Pohrdal vším tím „poněvadž se to sluší"… Jenže tentokrát neměl sílu odporovat. Prostě neměl sílu…

Čas od času mu ledový dech větru rázně setřel slzy z tváře a vrhl ho zpět do reality; někdy mu vrazil pořádnou facku. Pak se zase nořil do víru myšlenek – jižní krajina, žádostivá sněhu, ztrácela svou výraznost a rozpadala se na dvě loudavě plynoucí řeky: světlou nebeskou s cáry rozervaných mraků a tmavou zemitou s nerovnými, podivně členitými břehy… Jedině kůže scvrklá od zaschlých slz mu připomínala, kde je a co tu dělá.

Nevydržel to, mírně se nadzvedl a tu pitomou pásku mámě z čela strhl. Položil dlaň na její ruce. Studené… Otec, dokud byl naživu, je často kreslil. Jeden takový obraz, namalovaný olejem na desce, visel u nich na zdi. V dětství nemohl uvěřit, že jsou na něm máminy ruce. Řekl jí o tom. Ona se usmála a hned si ruce složila do stejné elegantní polohy jako na obrázku. Od té chvíle nepochyboval, že jsou její. Nikdy si neuvědomil, jak jsou krásné. Přitom na obrázku to bylo nepřehlédnutelné. „To proto, že mě táta tolik miloval," odpověděla. Andrijovi tehdy takové vysvětlení připadalo nesrozumitelné.

Později nedokázal pochopit, že jízdu na nákladáku a bičování větrem si pamatoval do nejmenších podrobností, zatímco pobyt na hřbitově mu z hlavy téměř celý vypadl. Vybavuje si, co mámě povídal cestou, co si v tu chvíli myslel, co pociťoval… Ale samotný pohřeb? Ani jak přijeli, ani jak se spouštěla rakev… Políbil ji předtím? Hodil pověstnou první hrst? Plakal? Kam se vydal posléze? S kým? Ne, na nic z toho si nevzpomíná. Pouze na tupou vysilující bolest a pocit scvrklé kůže na tvářích ze zaschlých slz.

A pak ještě na tu malou holčičku. Ze hřbitova mu v paměti utkvěl snad jedině její povzbudivý obličejík a jemné kudrlinky vlasů. Viděl

ji dvakrát. Poprvé, když se mezi chmurnými tmavými kabáty mihla její světle růžová péřová bundička. S údivem si povšiml, jak podivně a nepatřičně toto andělské stvoření u okraje hrobu vypadá. Přemýšlel, kdo ji mohl s sebou přivést, a hlavně – proč? Potom se však vypařila mezi podobně cizími lidmi; tudíž se vypařily i myšlenky na ni. Nejspíš by ji pustil z hlavy úplně stejně jako všechno ostatní, kdyby se neobjevila podruhé.

Seděl u hrobu. Nikdo tam nebyl. Možná už odešli, nebo možná stáli vzadu a nechávali ho, aby se rozloučil… Dobře si pamatuje oblohu – bílou zimní řeku, co klidně teče do dáli. A vítr, který se najednou utišil a začal mu jemně cuchat vlasy… Přinesl vůni moře a křik racků, jako by se mu snažil taktně připomenout, že život se nezastavil… Jenže všechno tohle bylo daleko. Nesmírně daleko od čerstvé země pokryté umělohmotnými kytkami… K neuvěření daleko.

Vtom si k němu přisedla ta holčička. Přiložila si propletené prsty ke tváři a podívala se na něj jakoby skrz rytířské hledí. Bezděčně se usmál – dneska poprvé.

„Nazdárek," zašeptal jí. „Ahoj!"

Dál si ho mlčky prohlížela, ukrytá za maskou z prstů.

„Já jsem Andrij," řekl a natáhl k ní ruku.

Legračně se naklonila, aby se skrz hledí z prstů podívala na jeho dlaň. Pak konečně svou masku sundala. Mohlo jí být asi pět let. Možná šest. Modrooká. ‚V něčem připomíná Álu,' napadlo ho. Culila se, vypadala jako oživlá panenka. Andrij zamrkal, řasami setřel závoj zaschlých slz a usmál se podruhé. Pozornýma bystrýma očima se mu vpíjela do obličeje, jako by ho ohmatávala. On však nedokázal zachytit její pohled.

„A ty se jmenuješ jak?" zeptal se.

Asi ho neslyšela. Zahleděla se na jeho tváře a promluvila: „Ty brečíš!"

„Už ne," odpověděl a otřel si obličej. Teprve teď si všiml malé mušličky naslouchátka v jejím uchu. Dovtípil se, takže hlasitě a zřetelně zopakoval: „Nebrečím!"

„Umím odezírat ze rtů!“ Trochu protahovala samohlásky, ale jinak mluvila dobře.

„Jasně…“ upadl Andrij do rozpaků.

Dívka znovu vytvořila z prstů mřížku, přiložila si ji k obličeji a začala zkoumat hrob ozdobený umělými květinami. Jako skrz lupu.

„Teď je v teplých krajích?“ ukázala na portrét mezi věnci. Otočila se na Andrije.

„Ne-e… Teplé kraje, to je místo, kam odlétají ptáci. Lidi se dostávají do nebe.“

Pokývala hlavou. „Prostě lidi se tam *dostávají* a ptáci *odlétají*. A vracejí se… A odlétají… A vracejí se…“ Zvedla dlaň a začala s ní jakoby poletovat sem a tam. Zase se usmál. A nejspíš dnes poprvé si uvědomil, že svítí slunce. Doopravdy, svítí slunce!

„S kým tady seš?“ zeptal se.

Natáhla prst a ukázala na Andrije:

„S tebou.“

A legračně při tom pokrčila nosík.

„Já mluvím o tvých rodičích. Jsou tady?“

Nebyl si jistý, zda ho slyšela. Možná ne vždy stíhá odezírat ze rtů? Holčička se dívala skrz něj. Chtěl otázku zopakovat, ale ona zvedla dlaně do výše očí a tleskla. *Plesk!* A pak znovu: *Plesk-plesk!* Nakonec promluvila:

„Jenom táta.“

Přikývl a pomyslel si, že by měl jít. Vždyť všichni – i taťka tohohle úžasného drobečka a mnoho dalších neznámých lidí – tam teď stojí a čekají, až se konečně zvedne od mámina hrobu.

„Takže jak se jmenuješ, co? Nebo je to tajemství?“ dotázal se znovu.

Místo odpovědi svěsila hledí z prstů a zeptala se: „Máš děti?“

„Ne.“ Došlo mu, že to je poprvé, co ho podobná otázka nerozčílila. „Já sám jsem ještě dítě.“

Hledí se rozevřelo a mezi dlaněmi se objevil nedůvěřivý úsměv. „Ty přece nejsi dítě!“ zavrtěla hlavou. „Vždyť seš pořádnej chlap!“

‚Má recht,' pomyslel si. ‚Dva metry, sto kilo, velikost nohy čtyřicet šest. Ale přesto pořád dítě. Prostě ho jen máma pustila do neznámého města… A on se ani nestihl rozloučit.'

Andrij nepostřehl, kdy utekla. Jen zvedl oči, a holčička nikde. Rozhlédl se kolem sebe – nic než stěna stejných kabátů. Škoda, že se nakonec nedozvěděl její jméno…

Kolik času tam strávil? Přišel za ním ještě někdo? Možná ho nakonec popadli za ruku, jak se to dělá s truchlícími příbuznými, které viděl na jiných pohřbech? Andrjucha neměl ponětí. Zato si napořád zapamatoval, že tam, u hrobu, uprostřed studeného špinavého hřbitova, si poprvé v životě dokázal docela jasně představit sám sebe jako otce: začal snít o tom, že tahle cizí holčička – taková veselá a bezelstná – by mohla být jeho dcerou… S údivem si uvědomil, že není nic radostnějšího než tohle domnělé štěstí.

Koneckonců s Alenou se rozešel kvůli dítěti. Cizímu dítěti. Cizímu dítěti, které jeho přítelkyně, do hajzlu, kdovíproč čekala.

Za okny se míhaly jižní vesnice, doposud beze sněhu. Na hrbolatém asfaltu, rozdrceném nákladními auty, se leskl led zamrzlých kaluží. Stmívalo se.

Nejel ani rychle, ani pomalu a přemýšlel o tom, že život je ring. Dřív nebo později přiletí rána. Když boxuješ proti Jeho Veličenstvu Osudu, nevyhneš se jí, ať uhýbáš sebeobratněji… Takže dokud ti zbývají síly, je třeba se bít dál. Jiná rada neexistuje. Jestli se vzdáš, Osud tě okamžitě přimáčkne do rohu. A tam tě jednoduše umlátí k smrti… To byla Andrjuchova prostinká filozofie. Jeho náboženství. A taky věřil, že ukončit tenhle zápas je možné pouze v jedné poloze – ležet v ringu naznak a přitom poslouchat odpočítávání rozhodčího: „Tři… Dva… Knoc-kout! Tři… Dva… Knock-out!" A ty buď vstaneš a ještě chvíli se budeš držet… Anebo ne. Ovšem porazit Osud bylo podle jeho soukromého náboženství nemyslitelné.

Andrij se zatím držel. Zatím ještě ano.

Přemítal o té neznámé holčičce. Jak mu najednou zázračně dodala sil, aby se nevzdával. Představil si fontánu v parku za letního dne… Vedle je dětské hřiště; kolem dokola se v nepřetržitém proudu rozléhá radostný křik. Nijak ho nedráždí, naopak, *doplňuje* šumění vody, odraz slunce v kalužích a duhu v obláčku drobných kapiček. Andrij kráčí po okraji kašny a za ruku drží holčičku. Přesně tuhle malou světlovlásku s mušličkou naslouchátka za uchem. Ona bez přestání štěbetá. On ji ani neposlouchá, jen se na ni dívá a říká si, jak je úžasná. A jak moc se podobá Ále.

Může *tamto* dítě být podobné Ále? Dokonce ani nezáleží na tom *jak moc.* Když mu tahle holčička Alenu připomínala, copak ho její vlastní dítě nechá lhostejným? A proč o něm přemýšlí jako o cizím? Je Alenino – to nestačí? Nebylo by snad nádherné procházet se letním parkem společně, vedle sebe…

Vzpomněl si, jak se s Álou seznámil. Restaurace narvaná k prasknutí, žádný volný stolek, sotva se šlo protlačit k baru. Venku lilo jako z konve. Ála zalhala personálu, že uvnitř na ni někdo čeká, a proplula místností, aby našla volnou židli.

„Čau. Zachráníš jednu na kost promočenou holku?“ usedla naproti němu.

Odmlčel se přesně na tři vteřiny, načež tiše zahučel: „Klidně i zahřeju.“

Rozesmála se krásným zvonivým smíchem a objednala si svařák. A on se rozpustil v jejích očích, které jako by nečekaly na nic jiného než na další důvod k smíchu.

Před několika lety si k němu v Marseille přisedla podobně vytrvalá krásná žena, a on za svou důvěřivost draze zaplatil. Hodně draze. Naštěstí toho deštivého večera, kdy se seznámili s Alenkou, nebyl nejcennější věcí v Andrijových kapsách obsah jeho peněženky, nýbrž peněženka sama, proto usoudil, že nijak zvlášť neriskuje. Navíc Ála zjevně nepatřila k onomu druhu žen. Nejspíš ji opravdu zajímalo jen svařené víno, prostě se chtěla ohřát. Paprsky zběsilé přitažlivosti vysílala bezděčně a nevědomě, bez cíle a důvodu.

Jejich román s Alenou byl bouřlivý, někdy až nadmíru. Noci, kdy se hádali, byly stejně hlučné jako noci, kdy si spolu užívali. Ostatně obojí se často prolínalo a mohlo se zdát, že zběsilá vášeň jim dokonale vyhovuje. Jenže ona si s ním až příliš často zahrávala a on byl až přehnaně výbušný, a tak se jednou stalo, že hádka se do milování už nepřelila: z nějakého hloupého záblesku smělosti utrousil cosi jízlivého (použil nejspíš i slovo „nikdy"), bouchl dveřmi a nevrátil se.

Volala mu ještě ten večer. Nebral to.

Držel se sedmasedmdesát dní. Ráno osmasedmdesátého dne přesvědčil sám sebe, že tohle číslo je už dostatečně úctyhodné na to, aby uchlácholilo jeho samolibost. Navíc bylo pondělí. A má-li člověk udělat krok směrem k novému životu, je nejlepší začít právě v pondělí – leda snad ještě prvního ledna. Jenže do ledna zbývala celá věčnost, a tak vytočil její číslo.

Byla šťastná.

Sešli se téhož dne, jejich román vzplál daleko bouřlivěji. Neuvěřitelné a vyčerpávající dny plné opojné vášně ubíhaly jeden za druhým; v přestávkách oba chodili do práce, kde většinou pouze hledali záminku, jak se odtamtud co nejrychleji vytratit.

Jednou se však Alena vrátila domů celá bez sebe – přinesla zprávu z ultrazvuku. Byla těhotná. Ve třináctém týdnu. Potrat se povoluje do dvanáctého. Rozčílilo ho, že všechno závisí na jednom týdnu. Co se za jeden týden mohlo změnit? Smutně říkala, že pro doktory není důležitý dokonce ani týden, nýbrž každý den – zákon je zákon.

Andrij se zamkl v ložnici a začal uvažovat, jak se sžít s představou, že se stane otcem: děsil se toho jako čert kříže. Alena ho nechala o samotě, věděla, že potřebuje čas. Nejspíš by se s tím srovnal. Jenže onoho večera ho něco ponouklo otevřít si na telefonu kalkulačku a odpočítat třináct týdnů.

Odešel od ní první neděli léta, před šestadevadesáti dny. A třináct týdnů je devadesát jedna dní. Ještě jednou to přepočítal, pak ještě jednou. Sama říkala, že každý den je pro doktory důležitý. Přičemž jemu vychází dokonce celých pět dní. Dítě není jeho.